

PŘÍSPĚVEK K VYUŽITÍ PREZENTACÍ VE VÝUKOVÉM PROCESU

BROŽ Milan, ČR

Resumé

Příspěvek se zabývá využitím a tvorbou prezentací ve výukovém procesu. Upozorňuje na některé důležité aspekty vytváření prezentací. Jako příklad je uvedeno využití prezentací na VŠO v Praze.

Klíčová slova: prezentace, snímky, předlohy, zástupné symboly, vkládání objektů, PowerPoint.

CONTRIBUTION TO USAGE PRESENTATIONS IN TEACHING PROCESS

Abstract

The article deals with using and making presentations in the teaching process. Highlights some important aspects of creating presentations. As an example, mentioned the use of presentations to the Commercial College in Prague (VSO in Prague).

Key words: presentations, slides, layouts, shapes, inserting objects, PowerPoint.

1 Úvod

Před časem vyprávěl kolega, že se ptal bývalé studentky, dnes zaměstnankyně velké nadnárodní firmy, které programy využívá nejčastěji. Na prvním místě nebyl, jak bychom očekávali, Microsoft Word ale IBM Lotus Notes a – Microsoft PowerPoint.

Jak obstojí naši absolventi, když se dostanou do prostředí firem? Mnohdy na poradách dochází k soupeření, kdo zaujme víc. Měli bychom se proto ve výuce zaměřit i na tvorbu kreativních prezentací.

Prezentací rozumíme sérii za sebou jdoucích snímků svázaných společným cílem – předat informace. Celá prezentace má strukturu, snímky prezentace jsou prvky struktury mající vazby směřující k postupnému sdělení informace. Při promítání prezentace má tento systém vliv na chování a reakce publika. O působení prezentace rozhoduje celá řada vlivů. O některých z nich bude tento článek.

Na každý snímek se lze dívat jako na subsystém, který má svoji strukturu členěnou nejčastěji do bodů (odrážek) a jehož součástí mohou být, mimo strukturovaný text, obrázky, tabulky, grafy, schémata, zvuky, videosekvence... I subsystém působí na posluchače. Prezentace je také integrujícím dokumentem, neboť snímek může obsahovat objekty vytvořené v jiných programech. Lze vytvořit multimediální prezentaci.

2 Nástroje pro vytváření prezentací

K vytvoření prezentace lze použít jak licencovaný software, tím je v současné době Microsoft PowerPoint (dále jen PowerPoint) v různých verzích, tak software open source: OpenOffice.org – Impress, IBM Lotus Symphony – Presentations nebo Google Docs – Presentation. *Produkty jsou seřazeny podle klesající funkcionality.*

Při technickém popisu vytváření prezentací se v příspěvku vychází z možností PowerPointu 2007, u ostatních verzí a jiného software se mohou snímky prezentace vytvářet odlišně.

3 Využití prezentace

Prezentace se staly častým a vhodným nástrojem k předvedení výrobku, destinace, projektu, tématu výuky ... Jsou častou pomůckou při výuce předmětů na školách všech stupňů.

Mezi přednosti prezentace zahrnujeme lepší vnímání sdělovaných informací oproti klasickému výkladu, neboť sdělování probíhá více kanály. Žák / student / posluchač (dále jen student) vidí základní teze probírané látky, teze si může zapsat a vyslechne doplňkové informace. Prezentace umožňuje předat informace obtížně sdělitelné, nebo přímo nesdělitelné, např. tabulky, grafy, obrázky, zvuky a videa. Výhodou je i snadnější příprava studenta na další hodinu či zkoušku; teze na snímcích přípravu cíleně usměrňují a racionalizují.

Prezentace nemohou nahradit učebnice, studijní texty, knihy... Mohou však být jejich vhodným doplněním, jako abstrakta probírané látky. Zaměřují pozornost na podstatné náležitosti.

Prezentaci lze vytisknout a student si může do těchto podkladů psát poznámky řečené na přednášce nebo získané při studiu literatury.

Tvorba prezentací má také negativní aspekty. V praxi firem to může být důležité, neboť vnímání prezentace je povrchnější, než čtení zprávy s tužkou v ruce. Vytvořit působivou prezentaci pro jednu akci je neekonomické, pro její vytvoření musí být jiné silné důvody. Využije-li se prezentace opakovaně, lze pro její vytvoření věnovat více času. Vytvoření působivé prezentace vyžaduje mnohem více času, než vyžaduje písemná příprava v bodech, i když, ve strohém pojetí lze text místo na papír psát na snímky prezentace.

4 Tvorba působivé prezentace

Imperativem tvorby celé prezentace je jednotnost. Jednotnost v dikci (jak se obracíme k posluchači; např.: provést, provedeme, provede se...), grafice (např. tmavé pozadí snímků), přechodových efektů (např. každý další snímek přiletí shora) a animacích (např. další odrážka seznamu se zobrazí klepnutím ukazovátkem myši v prostoru snímku). Není to však dogma, některé snímky pro zvýraznění výjimečnosti mohou mít odlišnou úpravu, např. u souhrnného snímku s obsahem prezentace – nadpisy snímků, změníme pozadí snímku.

Jednotnost prezentace dosáhneme předlohami. Jde o šablony snímků na pozadí prezentace, podle kterých se vytváří nové snímky. V prezentaci jsou minimálně dvě předlohy: předloha úvodního a běžného snímku. Na předlohách jsou rozloženy zástupné symboly (zastupují text, obrázky, tabulky, grafy, média...), obrázky, jež se mají zobrazovat na všech snímcích, na předloze barvu a velikost písma a barvu pozadí snímků. Jinak řečeno, vše, co je snímkům (prezentaci) společné patří na předlohy!

Nejen obsahová, ale i grafická podoba snímků je důležitá. Odrážky na stejné úrovni musí začít od levého okraje ve stejné vzdálenosti, různé posuny způsobí zmatek a hledání souvislostí.

Prezentace musí mít nástup – seznámení s tím, co bude následovat. Vlastní sdělení, to by mělo mít gradaci a na konci zklidnění, zopakovat – shrnout co bylo sděleno.

V průběhu prezentování je vhodné při některém snímku přidat humornou situaci nebo krátkou epizodu z historie či současnosti k probíranému tématu – prezentaci tak oživit.

Kreativita u prezentací je vhodná, nesmí jí být však mnoho, potom je na škodu, odvádí pozornost. Strohé snímky s textem nezaujmu a přehnaně kreativní rozptýlí pozornost. Takže s mírou. *Určitě ne každý snímek s jinou animací.*

Prezentace je integrujícím dokumentem. Na snímek lze tabulky a grafy převzít z tabulkového procesoru, výkresy a schémata z kreslicích programů, vložit obrázky

z digitálního fotoaparátu nebo naskenované. Na snímek lze také přidat zvukové soubory a videosekvence.

Při vkládání objektů z jiných otevřených dokumentů se používá kopírování. Pro vložení se převážně – a nevhodně – používá kláves Ctrl+V. Vhodnější je zadat příkaz Úpravy | Vložit jinak, resp. na kartě Domů ve skupině Schránka stisknout šipku u tlačítka Schránka a zadat příkaz Vložit jinak. V dialogovém okně potom vybereme způsob vložení. Při formátovaném textu se přebírá formátování zdroje, neformátovaný text se naformátuje podle místa vložení, obrázek je statický, vhodný v situaci, kdy se nemá nic měnit a při vložení objektu se vloží zdrojový program, který musí být, při přenosu prezentace na jiný počítač, instalovaný.

Někdy je vhodné na snímek vložit propojení, též příkazem Vložit jinak. Vytvořit cestu mezi zdrojem a cílem – prezentací. Úpravy potom stačí provést jen ve zdroji. Např. tabulku a z ní vytvořený graf upravíme v sešitu tabulkového procesoru a změna dat v tabulce se automaticky promítne do tabulky a grafu na snímcích v prezentaci. Pro přenositelnost na jiný počítač musí být zdrojový soubor vzhledem k prezentaci ve stejné složce, nebo v podsložce.

5 Psaní textu

Texty píšeme zásadně do zástupných symbolů, rámečků z předloh. Do textového pole vloženého na snímek zapisujeme text jen výjimečně, neboť s ním nelze dále pracovat.

Text v zástupných symbolech vidíme v miniatuře snímku a v osnově. Osnova umožňuje snadné spojování a rozdělování snímků pouhou změnou úrovně odrážky: přesunem na nejvyšší úroveň vytvoříme z odrážky nadpis snímku a posunem nadpisu snímku na nižší úroveň se z něj stane odrážka.

U zástupných symbolů musíme nastavit vlastnost „Zmenšit text při přetečení“. Tuto vlastnost poznáme po přidání dalšího řádku při zaplněném rámečku, kdy se velikost textu automaticky zmenší. U některých aplikací je tato vlastnost defaultně nastavena, u některých není a musí se určit. *Např. prezentace vytvořená v PowerPointu 2003 (a starších verzích) otevřená ve verzi 2007 u zástupných symbolů tuto vlastnost nemá a musí se určit v dialogovém okně „Formát tvaru“ v kategorii „Textové pole“.*

Velikost písma odrážek je určena v předloze. Nejmenší velikost písma by měla 20 bodů, text je potom čitelný z cca 10 metrů, při promítání kvalitním datovým projektořem.

Pro psaní textu použijeme znakovou sadu Arial nebo jiné písmo z rodiny bezpatkových proporcionalních znaků. Patkové písmo je sice hezčí, méně technické, však hůře čitelné.

Nejenom velikost písma, ale také jeho barva vůči barvě pozadí snímku rozhoduje o čitelnosti. *Např. červené písmo na tmavě modrém pozadí bude vždy obtížně čitelné.*

6 Způsoby předvádění

Nejčastější je spojení počítače s datovým projektořem a promítání na plátno. Má-li počítač grafickou kartu se dvěma výstupy, může být na první výstup připojen vstup do datového projektořu a na druhý LCD panel. Na panelu provádíme veškeré manipulace se snímky. Vidíme na něm i své poznámky ke snímku.

Celou prezentaci nebo jen osnovu prezentace lze uložit do dokumentu Wordu a umožnit tak ke snímkům připsovat vlastní poznámky. Uložení snímků většinou předchází skrytí grafiky. Pro předání studentům bez možnosti zásahů použijeme uložení prezentace ve formátu PDF.

7 Některé zajímavé techniky

Obdržíme prezentaci v předváděcím formátu pps (ppsx) a některý snímek bychom chtěli jako obrázek. Jak to udělat? Spustíme PowerPoint, otevřeme soubor *.pps, zobrazíme snímek a zadáme příkaz pro uložení a jako typ formátu vybereme některý grafický formát: jpg (většinou dostačuje, malá velikost souboru), png (bezztrátové zobrazení, podstatně větší soubor), tif... Uložíme jen aktuální snímek. *Pozor na autorská práva.*

Obdržíme-li prezentaci s průvodní hudbou a rádi bychom skladbu extrahovali. Prezentaci uložíme ve formátu html (htm). Zvukový soubor sound001, ve formátu wav je ve složce s podpůrnými soubory, NázevPrezentace_soubory.

8 Čeho se vyvarovat

Prezentaci, jež má dva snímky. Úvodní – představení přednášejícího a na druhém snímku jsou základní teze celé přednášky. Úspora času s tvorbou u přednášejícího, rozpaky u posluchačů.

V průvodním projevu by neměly být slyšet výplňové zvuky: ééééé, hhhhh apod. Pozorný posluchač trpí a studenti budou čárkovat výskyt pazvuků.

9 Závěr

Prezentace ve školství lze chápat ve třech směrech. Jako vzdělávací prostředek používaný učiteli směrem ke studentům. Jako prostředek vzdělávání studenta formou samostudia a jako prostředek výuky komunikace, kdy jde o předvedení výsledku jiným studentům. Učitel rozdělí probíranou látku na moduly a ty zadá studentům ke zpracování do prezentací. Student si musí opatřit podklady, ty přetvořit do formy pochopitelné jemu i ostatním a poznatky prezentovat. Student musí tématu dostatečně porozumět, aby byl schopen zodpovědět případné dotazy.

Na Vysoké škole obchodní zaměřené na cestovní ruch jsou prezentace využívány jak vyučujícími, tak je zpracovávají studenti v některých odborných předmětech. V předmětu Informační technologie – Prezentační grafika zpracují pro zápočet tříčlenné skupiny prezentace na určená města ČR. Častým slabým místem prezentování bývá průvodní slovo. Některé prezentace jsou na vysoké úrovni, využívají přechodové efekty, animace, videosekvence...při zachování jednotného (ne fádního) grafického designu celé prezentace. Vesměs se studenti podivují, kolik krásných míst v naší zemi stojí za návštěvu. Prezentace tak vedou k podpoře cestovního ruchu, uvědomění si využitelnosti prezentací v oboru, jež studují.

Lektoroval: Štefan Kireta, Doc. Ing. CSc., Katedra turizmu a hotelového manažmentu, Prešovská univerzita v Prešově, Fakulta manažmentu, Konštantinova ul. 16, 080 01 Prešov, tel. 00421 517 711 945, fax 00421 517 711 392, e-mail kireta@unipo.sk

Kontaktní adresa: Milan Brož, Ing. CSc., Katedra výpočetní techniky, Vysoká škola obchodní v Praze, Spálená 14, 110 00 Praha 1, ČR, tel. 00420 224 056 011, fax 00420 224 056 336, mobil 00420 732 726 816, e-mail milan.broz@vso-praha.eu